

Sygn. akt II CK 172/04

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 5 listopada 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Strus

SSA Wojciech Kościółek

Protokolant Anna Banasiuk

w sprawie z powództwa H.B.

przeciwko „P.” Spółce Akcyjnej

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 5 listopada 2004 r.,

kasacji powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 21 sierpnia 2003 r., sygn. akt [...],

oddala kasację.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego – P. S.A. kwotę 336.314,69 zł z odsetkami na rzecz powodów – H. i R.B. na podstawie umowy obowiązkowego ubezpieczenia budynku. Powodowie domagali się wypłaty odszkodowania ubezpieczeniowego w wysokości 856.832,51 zł, obejmującego odszkodowanie za zniszczony budynek, odszkodowanie za zniszczone ruchomości i koszty zleconych przez powodów opinii biegłych. Spór koncentrował się nie na samej zasadzie odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela, lecz na określeniu wysokości szkody poniesionej przez powodów w majątku ruchomym i nieruchomości. Elementy stanu faktycznego, ustalonego przez Sąd Okręgowy, przedstawiały się następująco.

Powodowie zawarli z pozwanym umowę obowiązkowego ubezpieczenia budynku znajdującego się na terenie gospodarstwa rolnego (magazynu-przechowalni owoców i warzyw) na sumę ubezpieczenia 1.200.000 zł. Ubezpieczyli też mienie ruchome na podstawie pięciu umów ubezpieczenia dobrowolnego. W dniu 26 sierpnia 1998 r. pożar w budynku powodów spowodował jego zniszczenie wraz z wyposażeniem, mieniem ruchomym i sianem. Nie stwierdzono przestępstwa podpalenia budynku. W następnym dniu powodowie zgłosili szkodę ubezpieczycielowi. Ubezpieczyciel obliczył szkodę w budynku na kwotę 236.510,29 zł i wypłacił odszkodowanie w tej wysokości do listopada 1998 r. Powodowie domagali się wyższego odszkodowania (ich zdaniem, pozwany był zobowiązany do wypłacenia im jeszcze kwoty 737.093,87 zł stanowiącej wartość zniszczonego budynku). W związku z tym, że powodowie zrezygnowali ostatecznie z odbudowy spalonego budynku, wysokość szkody ustalano na podstawie cenników stosowanych przez ubezpieczyciela do szacowania wartości budynków (§ 22 rozporządzenia MF z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia budynków /.../ – Dz. U. Nr 36, poz. 220). Rozmiar szkody w nieruchomości Sąd Okręgowy ustalił na podstawie pisemnych opinii biegłego M.R. w kwocie 543.972,21 zł i wyszczególnił

elementy tak ustalonej szkody zgodnie z postanowieniami umowy ubezpieczenia.

Apelacja strony pozwanej (w części uwzględniającej powództwo) została oddalona jako nie uzasadniona. Natomiast apelacja strony powodowej została częściowo uwzględniona. Postępowanie zostało umorzone wobec powoda R.B., ponieważ stroną umowy ubezpieczenia obowiązkowego budynku była tylko powódka H.B. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, uzupełniając postępowanie dowodowe w zakresie ustalenia wysokości szkody i należnego stronie powodowej odszkodowania ubezpieczeniowego. Ostatecznie Sąd Apelacyjny podwyższył zasądzone na rzecz powódki odszkodowanie o kwotę 120.030,44 zł z odsetkami od dnia 1 grudnia 1998 r. po dokładnym określeniu wszystkich elementów komponujących szkodę powódki i po uwzględnieniu otrzymanego już od ubezpieczyciela odszkodowania ubezpieczeniowego (s. 14 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wysokość szkody należało ustalać na podstawie cennika stosowanego przez pozwanego ubezpieczyciela i stwierdził brak podstaw do ustalenia odszkodowania w oparciu o inne kryteria, niż zastosowane w opinii biegłego M.R.

Wyrok Sądu Apelacyjnego został zaskarżony przez powódkę H.B. w punkcie 3, w zakresie oddalenia apelacji powodów w pozostałej części, a w odniesieniu do powódki – w całości. Jako podstawy kasacji wskazano naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz. U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 ze zm.) i § 22 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 3 rozporządzenia MF z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych (Dz. U. Nr 36, poz. 220). Strona skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku w części zaskarżonej (tj. w pkt 3) przez zasądzenie dodatkowo na rzecz powódki kwoty 416.141,07 zł z odsetkami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W kasacji zarzucono błędną wykładnię art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz. U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 ze zm.; cyt. dalej jako „ustawa z 1990 r.”). Zgodnie z tym przepisem, odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia majątkowego nie może być wyższe od poniesionej szkody, chyba że umowa stanowi inaczej. Skarżąca wywodziła m. in. to, że należne jej odszkodowanie nie może być wyższe od poniesionej szkody i sumy gwarancyjnej, która w odniesieniu do ubezpieczonego obiektu wynosiła 1.200.000 zł. Ponadto odszkodowanie ma wyrównać w całości szkodę poniesioną przez powódkę w wyniku spalenia ubezpieczonego obiektu. Jeżeli zatem zarzut naruszenia art. 8 ust. 1 ustawy z 1990 r. (przez jego błędną wykładnię) strona skarżąca dostrzega w tym, że zasądzone na rzecz powódki odszkodowanie nie doprowadziło – według skarżącej – do wyrównania poniesionej przez nią szkody, to zarzut ten został jednak niewłaściwie sformułowany. Czym innym jest bowiem problem właściwego ustalenia wysokości poniesionej szkody, a czym innym reguła ogólna prawa ubezpieczeniowego sformułowana w art. 8 ust. 1 ustawy z 1990 r. Jest sprawą oczywistą to, że wysokość odszkodowania powinna odpowiadać rozmiarowi poniesionej szkody i nie może przekraczać wskazanej w umowie ubezpieczenia tzw. sumy ubezpieczenia. Należy jednak stwierdzić, że powódka nie zdołała w kasacji skutecznie zakwestionować ustaleń Sądu Apelacyjnego dotyczących wysokości poniesionej przez nią szkody (pkt 2 uzasadnienia).

2. Skarżąca nie kwestionuje tego, że do umowy ubezpieczenia miały zastosowanie m. in. § 22 rozporządzenia MF z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia ... (Dz. U. Nr 36, poz. 220; cyt. dalej jako „rozporządzenie z 1997 r.”). Do warunków tych odesłano zresztą w treści umowy ubezpieczenia („Dokument ubezpieczenia obowiązkowego budynków”; k. 8 akt). Skarżąca stara się natomiast wskazać na nieprawidłowość stosowanych przez ubezpieczyciela cenników przeznaczonych do szacowania wartości budynków (§ 22 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia z 1997 r.), ponieważ – zdaniem skarżącej – cenniki te posługują się cenami wyraźnie zaniżonymi w relacji do „średnich krajowych cen” (s. 6 kasacji). Jeżeli uznać, że zagadnienie stosowania przez P. niewłaściwych – zdaniem powódki

– cenników dotyczących szacowania wartości budynków należy do stanu faktycznego sprawy, to ewentualne uchybienie Sądu Apelacyjnego w tym zakresie powinno być zakwestionowane wskazaniem odpowiedniej podstawy kasacyjnej (np. art. 233 § 1 k.p.c.). W kasacji stwierdzono nawet, że „zaniżenie zawarte w cennikach P. jest okolicznością bezsporną”, ale podniesiono jedynie zarzuty naruszenia prawa materialnego. Sąd Najwyższy pozostaje związany ustaleniami faktycznymi Sądu drugiej instancji (art. 393¹¹ § 2 k.p.c.). Oznacza to, że już z tej przyczyny istnieją usprawiedliwione podstawy do uznania za nietrafny zarzut naruszenia § 22 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia z 1997 r., skoro ustalony przez Sąd Apelacyjny stan faktyczny, nie zakwestionowany skutecznie, mógł właśnie usprawiedliwiać zaskarżone kasacją rozstrzygnięcie. W tej sytuacji nieuzasadnione jest ogólne twierdzenie strony skarżącej, że sądy bezkrytycznie przyjęły prawidłowość cenników stosowanych przez pozwanego ubezpieczyciela.

Dodatkowo tylko należałoby jeszcze wyjaśnić to, że dla określenia – zdaniem powódki – właściwych cen oszacowanie zniszczonych pożarem budynków, powódka powołuje się m. in. na opinię biegłego M.R. (sporządzoną w październiku 2000 r.). Tymczasem opinia ta była przecież kilkakrotnie weryfikowana i zmieniana w toku postępowania, na co wskazuje się szerzej w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji (s. 7-11 tego uzasadnienia). Dopiero zweryfikowana opinia wspomnianego biegłego stała się podstawą ustaleń Sądu Apelacyjnego i to zgodnie z umową ubezpieczenia (wskazanego dokumentu ubezpieczenia obowiązkowego budynków) odnośnie do możliwości stosowania cenników ubezpieczyciela w zakresie szacowania wartości budynków.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił kasację strony powodowej jako nieuzasadnioną (art. 393¹² k.p.c.).